

Kaloryfery

KONSTANTY ILDEFONS GAŁCZYŃSKI

Kaloryfery

TEATRZYK „ZIELONA GĘŚ”

MA ZASZCZYT PRZEDSTAWIĆ

WODEWIL ZE ŚPIEWAMI I TAŃCAMI

PT.

OSOBY DZIAŁAJĄCE:

WIDZ

AKTOR

WOŹNY

KOMISJA

DYREKTOR

Rzecz dzieje się na widowni i scenie teatru, zimnego z powodu nieoperatywnego działania kaloryferów.

SCENA I

Na scenie jeden AKTOR. Na widowni jeden WIDZ. Zimno.

AKTOR

w roli Franciszka w słynnej sztuce Anieli Męskiej pt. Węgiel i gitara. Scena z portretami
Oto portret mojej pierwszej żony Melanii. Ty byłaś prawdziwym natchnieniem mojego życia, Melanio. Noszę cię w sercu mym zawsze. Nie zapomnę o tobie nigdy. Połączyła nas karuzela i ten cichy wieczór nad Wisłą, rozłączyła mineralogia i termodynamika. Poszło o to, kto ma nosić węgiel do piecyka. Ten piecyk, który w lecie w ramach estetyki umajaliśmy kwiatami...

tu AKTOR powinien z roli płakać, ale kaszle, bo zimno; podchodzi pod drugi portret

A ty, Hermenegildo, wniosłaś w moje życie nie tylko czeski adapter „Supraphon”, który zresztą się potem popsuł w związku z mściwym wyspaniem gorącej kaszy gryczanej do aparatury w ów fatalny piątek, ale również miłość do kolorowych firanek.

na stronie

Potworna składnia. Że takie rzeczy puszczają.

pełnym głosem

I dziś, ile razy widzę kolorowe firanki, tyle razy...

tu AKTOR znowu powinien płakać, ale kaszle jak wyżej i pojękuje zębami; staje pod trzecim portretem

Biedna Michalina, autorka czterdziestu czterech niewydanych powieści. Wszystkie pieniądze szły na atrament. Ale mimo to kochałem cię. Atoli odeszłaś w zaświaty.

zacierając ręce z zimna i zagrzewa się po dorożkarsku, bijąc się po plecach ramionami

Nawet śniłaś mi się wczoraj...

Nie, dalej grać nie mogę. Mnie jest zimno.

kaszle i wychodzi

WIDZ

kaszle i wychodzi

Miłość

SCENA II

DYREKTOR

do WOŹNEGO, ze sceny

Panie Turecki, pan stanie przed teatrem. A jakby ten samochód, to zaraz telefon z kasy do mnie.

WOŹNY

I tak nic nie zobaczę, bo taki śnieg.

DYREKTOR

Jaki śnieg? Trzeba walczyć z przyrodą.

SCENA III

KOMISJA KLIMATYZACYJNA

wchodzi

DYREKTOR

W imieniu dyrekcji i zespołu witam Komisję. Członkowie Komisji mogą się teraz... ten... empirycznie przekonać, że nasze pisma w sprawie niewłaściwego działania kaloryferów nie były przesadzone. Kaloryfery niby są, ale właściwie ich nie ma. Brak im tego, jak by powiedzieć, wydźwięku ciepłego. Przed chwilą musieliśmy przerwać przedstawienie.

zagrzewa się po dorożkarsku

Celem tedy ponownego zobrazowania sytuacji na odcinku temperatury w naszym teatrze *Miniatury* pozwolę sobie zacytować z pamięci nasze ostatnie

tyka aspirynę

pisemko:

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

To już my wiemy.

DYREKTOR

„Walcząc z...”

DRUGI CZŁONEK KOMISJI

Naturalnie.

DYREKTOR

A tu mój podpis, podpisy pozostałych czterdziestu czterech dyrektorów oraz okrągła pieczęćka tuszem lila.

TRZECI CZŁONEK KOMISJI

Czy pan nie wie, gdzie można dostać tuszu lila? Mój Boże, była taka piosenka:

Ta nasza

ach Lila

majteczki

ma

lila.

Dobre, co? Tylko trochę w ramach pornografii. Ach, pornografia... Żeby panowie coś takiego.

DYREKTOR

podtańcowuje dla rozgrzewki w ramach temperatury

TRZECI CZŁONEK KOMISJI

Pornografia jest jak księżyc. Człowiek patrzy i jest mu przyjemnie. Całkowite porozumienie twórcy z odbiorcą.

WOŹNY

Pisał bydlak dla bydlaka. Obywatele, zajmijcie się kaloryferami.

KOMISJA

rozsiaada się wygodnie w krzesłach

Kuplety KOMISJI

Czas pędzi jak ten zajęc,
trzeba by się tym zajęc,
lecz spokojnie, bez tremy.
Więc my się nie zajmiemy.

Nasze cele nieduże:
spokój w domu i w biurze.
Życie to są problemy.
Więc my się nie zajmiemy.

By coś zrobić, coś stworzyć,
trzeba rękę przyłożyć,
lecz my się nie palem.
Więc my się nie zajmiemy.

taniec

SCENA IV

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

do DYREKTORA

Czy pan czytał *Faraona*?

DYREKTOR

Czy to ma coś wspólnego z kaloryferami?
zagrzewa się po dorożkarsku

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

Nie ma nic wspólnego, ale wie pan, człowiek siedzi w tej klimatyzacji: kaloryfery i kaloryfery. Więc jak przyjdzie do takiego człowieka jak pan, który bierze czynny udział w kulturze, to chciałby trochę pogadać. Wczoraj na urodziny żona podarowała mi *Faraona*. Ale niech pan sobie wyobrazi, mamy kotka. Cały biały. I ogonek biały, i mordka biała, tylko na brzuszku taka wielka, proszę pana, czarna kropka. Bardzo śmieszna. Otóż kotek przewrócił flaszkę z atramentem i zalał cały egzemplarz. Bardzo smutne. Czy pan lubi koty? Moim zdaniem kot jest fałszywy i egoista.

DYREKTOR

rozciera sobie uszy

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

A ja rzeczywiście tutaj wobec pana czuję się jak Wagner w pracowni Fausta. Można powiedzieć, sama wiedza i kultura.

DYREKTOR

Te kaloryfery...

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

Aha, już badamy. Pan będzie łaskaw, dyrektorze, przedstawić dokumentację retrospektywnie.

DYREKTOR

Panie Turecki, niech pan to zreferuje.

WOŹNY

Kaloryfery zostały założone w kwietniu. Kaloryfery wewnętrzne, czyli wpuszczone w ścianę, w ramach estetyki. Ale co z tego? Szwagier w kotle pali, a w teatrze zimno. Gdzieś to ciepło ucieka.

DYREKTOR

Nieoperatywność ciepłego wydźwięku.

PIERWSZY CZŁONEK KOMISJI

Zaraz to zbadamy. Tymczasem tylko szkicowo, wstępnie, albowiem jesteście strasznie zajęci.

przy pomocy WOŹNEGO rozbiera jedną ścianę w miejscu, gdzie powinien być kaloryfer. Kaloryfera nie ma

Bardzo dziwna sprawa. Gdzie kaloryfer? I dlaczego zimno w teatrze, a ciepło na ulicy? Kolego Klimaszewicz, co to znaczy?

DRUGI CZŁONEK KOMISJI

Musiła nastąpić pomyłka na tle trudności obiektywnych.

SCENA V

WIDZ

wchodzi; do DYREKTORA

Czy pan jest dyrektorem tego teatru?

DYREKTOR

klania się

WIDZ

Nazywam się Franciszek Balon. Franciszek — tak jak bohater w tej sztuce obywatelki Anieli Męskiej. Przyjeżdżam z głębokiej prowincji. W większych ośrodkach bywam rzadko. Czy ten teatr został dawno zbudowany?

DYREKTOR

Przed paru miesiącami.

WIDZ

Bardzo ciekawy teatr. Czegoś podobnego jeszcze nie widziałem. Ja się, proszę pana, wymarzęm i wyszedłem. Myślę sobie, zjem coś ciepłego, np. gorący kokil z mózgu, i wrócę, jeszcze trochę posłucham sztuki. Ostatecznie można siedzieć w palcie. Chodzi o sztukę. I proszę sobie wyobrazić, zbliżam się do teatru i co widzę? Jak Jowisza kocham, pierwszy raz w życiu. Kaloryfery wmontowane w mur, na zewnątrz teatru. Na ulicy gorąco, że cytryny i laury mogłyby kwitnąć, a w teatrze oczywiście zimno.

siada na krześle

DYREKTOR

na stronie

Toteż ja nieraz w wolnych chwilach zastanawiałem się, czemu ten dziadek, co ma u nas na rogu budkę z papierosami, tak się ciągle poci.

głośno

Fatalna pomyłka w dokumentacji. Naturalnie. To jasne, że cały wydźwięk ciepły, zamiast grzać widza i aktora, rozpraszał się na ulicy.

KOMISJA

jeszcze głośniej

To nie jest pomyłka. To jest genialny wynalazek. Mamy dosyć: egotycznych kaloryferów, przy których grzeją sobie kupry ludzie, że tak powiemy, odcięci od życia, oddaleni od rzeczywistości, a nieraz potajemnie pogrążeni w lekturze Oskara Wilde'a¹. Dzięki naszym kaloryferom zewnętrznym ciepło się upowszechnia, zespala z ulicą, ulica jest ciepła i dzięki powyższemu nie może się już powtórzyć gwiazdkowy kawał z dziewczynką z zapalkami. Pa, pa.

WOŹNY

A jak będzie z kaloryferami?

¹Wilde, Oscar (1854–1900) — irlandzki poeta, prozaik, dramaturg i filolog klasyczny. Autor m.in. *Portretu Doriany Graya*. [przypis edytorski]

KOMISJA

Pa, pa. Kaloryfery to nie są kaloryfery, tylko zagadnienie. A zagadnienie trzeba omówić, rozpracować i uzgodnić. Pa, pa.

WOŹNY

A jak będzie z kaloryferami?

KOMISJA

Pa, pa. Jesteśmy strasznie zajęci. Mamy jeszcze dwadzieścia zebrań, osiemnaście konferencji oraz uroczyste posiedzenie Sekcji Kaloryferowej. Obecność na sekcji obowiązkowa. Pa, pa.

WOŹNY

Pa, pa. A jak będzie z kaloryferami?

KOMISJA

Pa, pa. Jesteśmy strasznie zajęci.
wychodzą

SCENA VI

Przez dziurę w rozebranej ścianie widać padający śnieg.

WOŹNY

wchodzi na scenę

Kuplety WOŹNEGO

Kiedy chłopięciem byłem,
och, czasy te daleko,
ze śniegu ulepiłem,
bałwana śniegowego;

snadź antyprzyrodniczo
lepiłem, drodzy moi:
księżycy się zmieniają,
a bałwan ciągle stoi.

Od słońca nie topnieje
i czuje się jak byk, i
nawet mówi, i pisze
wiersze i podręczniki.

Satyra go nie ima,
trwały nad wszelki podziw,
puść parę w kaloryfer,
też to mu nie zaszkodzi.

Lecz żeby was nie znudzić,
jesteśmy w wielkiej trwodze.
Wodewil już skończony,
więc ja ze sceny schodzę.

Niech się poezja krzewi,
niech piszą poetowie.
Skończony już wodewil.
Bijcie *bravo*, widzowie.

wychodzi

DYREKTOR

z proscenium

Prześwietna Publiczności! Na tym kończymy nasz nonsensowny, absurdalny, abstrakcyjny i irracjonalny program w naszym najmniejszym teatryku wszechświata „Zielona Gęś”. To jest

szlocha

nasz program pożegnalny. Drogę Szekspirom!

Oklaski.

Chwileczkę, jeszcze będzie dydaktyka na temat ludzi strasznie zajętych:

do jedynego WIDZA na sali

Wodewil sens taki objął

i morał wyklada ten ci:

ludzie, którzy nic nie robią,

są zwykle strasznie zajęci.

Kurtyna

20 grudnia 1953

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/galczynski-kaloryfery/>

Tekst opracowany na podstawie: Konstanty Ildefons Gałczyński, *Próby teatralne 3*, wyd. Czytelnik, Warszawa 1979.

Wydawca: Fundacja Wolne Lektury

Publikacja zrealizowana w ramach biblioteki Wolne Lektury (wolnelektury.pl). Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego. Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Fundację Wolne Lektury.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Kopeć-Gryz, Aleksandra Sekuła, Ilona Kalamon, Kornel Myczko.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.